

A szondaárok Ny-i felében egy halvány talajelváltozás jelentkezett. Bontása során bebizonyosodott, hogy egy gödör volt, formája azonban a humuszolt felszínen megfigyelhető alakzattól erőteljesen eltért. Betöltése leletanyagot nem tartalmazott.

A másik kutatóárok jelentős része az ismert lelőhelyrészen kívülre került. Ezen a szakaszon a talaj rétegzettsége hasonló szerkezetet mutatott, mint a K-i részen. A felső rétegben 20–30 cm vastagságban az út töltéséhez kapcsolódó törmelék- és hulladék réteg helyezkedett el. Alatta kevert, barna talajréteg volt. Ez alatt, a jelenlegi felszíntől mintegy 60–70 cm mélységben jelentkezett olyan altalaj rész, amelyben régészeti jelenség foltja is kirajzolódott. A szondaárok K-i felében helyezkedett el az egyetlen beásás nyoma. A szelvényben keresztben húzódó, ismeretlen korú árok szakasz a terepbejárás során lehatárolt lelőhely kiterjedésén belül helyezkedik el.

A próbafeltárás eredményeiről összességében elmondható, hogy a felszínen tapasztalt lelőhely-kiterjedés összhangban áll a feltárás során tapasztalható eredményekkel.

Munkatárs: Szabados György.

SÓSKUTI KORNÉL

133. Mátészalka, Fellegvár u. Zsidó temető (KÖH 81937) (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, Á, Ú, Kk

2013. november 26. – december 3. között tervátást folytattunk a fent nevezett helyen a Mátészalkai Művészetbarát Egyesület felkérésére és támogatásával. Az előzmények között első helyen említendő egy 16. századi forrásokkal adatolt erősség léte, mely egykor a Csaholyi-Melith család tulajdonában volt. Az eredetileg udvarház jellegű épületet János Zsigmond erdélyi fejedelem a végvárrendszer tagjává kívánta emelni és kilátásba helyezte támogatását birtokosainak az erődítési munkálatokhoz. Nem tudni biztosan, hogy ez valóban megtörtént-e, de egy francia utazó a Kraszna felé tartván tornyokról számolt be emlékiratában, azaz legalább egy várkastélyszerű épületnek biztosan állnia kellett.

Ennek lokalizálása volt a célunk, melyben fogódzkodót jelentett a mai izraelita temető telke, mely most is a Fellegvár utca mellett fekszik, és amely területen a II. József-féle katonai felmérés vonatkozó szelvénye egy kb. 40×80 m téglalap alakot ábrázol.

A temető egy É–D irányú dombháton húzódik, ám kutatásra csak a sírokon kívül eső részen nyílt lehetőségünk. Itt előzetesen terepbejárást, fémkeresős leletfelderítést és geoelektromos felmérést is végeztünk. Az eredmények fényében jelöltük ki szondáinkat. Megjegyzendő, hogy a felszínen követ, téglát vagy habarcsmaradványt nem találtunk, de a detektorral sikerült némi 16–17. századi anyagot gyűjtenünk. A természettudományos felmérés nem mutatott határozott eredményt, csak É–D irányban sorakozó, gyengén rajzolódó anomáliákat jelzett. Az anyagiak szűkössége miatt a dombgerinc É-i, vizsgálható sávjának É-i és D-i határán húztunk egy-egy árkot, ám ezekben semmilyen erődítésre utaló nyomot nem találtunk. Előkevert viszont kevés AVK és újkori szórvány anyag mellett egy Árpád-kori település- és temetőrészlet. A falu egyes objektumai a szuperpozíció miatt későbbinek tűnnek, de mindössze 5 vagy 6 gödört, 6 cölöplyukat és 2 árkot tudtunk azonosítani. Feltártunk továbbá 6 vagy 7 Ny–K-i tájolású sírt, melyek közül mindössze kettő tartalmazott leletanyagot: az egyikben egy bronz csatkarikát, míg egy másikban egy rombusz átmetszetű, díszítetlen huzalkarpercet leltünk. Ez utóbbi okán megállapítható, hogy a temető a 10–11. században már használatban volt.

Egy további sírnak csak a lábszárai lógtak be a szelvénybe, ezt nem tudtuk kibontani, így nem kapott önálló számot. Két gödör lelet híján kérdéses korúnak, míg 2 objektum természetes jelenségnek bizonyult. Az Árpád-kori temető É–D-i irányban biztosan, Ny-i irányban valószínűleg folytatódik, míg K felé, a dombhát legmagasabb részén, több mint valószínű, hogy sikerült lehatárolni.

Ezzel együtt megállapíthatjuk, hogy az „erőd” vagy a temető alatt, vagy az É–D irányú dombhát, Budai Nagy Antal utca házainak telkeivel parcellázott délebbi részén (ún. Kő-kert) lehet.

Munkatársak: Bacska István műszeres leletfelderítő; Hursán László és kollégái (Miskolci Egyetem); Kiss László és Sipos Attila Csaba rajzoló, Czine Árpád fotós, valamint Tompa György és Pintye Gábor régész (JAM) dolgoztak.

PINTYE GÁBOR

134. Máza, Koromszó (KÖH 23172)

(Baranya megye) Á, Kk

A Pécsről kb. 40 km-re lévő Máza község határában, Koromszó lelőhelyen, a 2013 októberében folytatott tervátást során befejeztük a D-i kolostorszárny feltárását, valamint kutatóárokokkal megkerestük a templom szentélyét, aminek feltárását megkezdtük. *(Az illusztrációkat lásd a 77 oldalon!)*

A 2010–11 folyamán feltárt⁴⁴ területektől D-re és K-re kijelölt 3 szelvényvel sikerült lehatárolni a konyhát is magába foglaló, D-i kolostorszárnyat: a helyiség sor D-i falához (90. obj.) nem csatlakoznak újabb falszakaszok D-ről. Ezen a részen egy 30–40 cm vastag omladékos réteg, valamint egy kb. 1,5 m mély szemétdödör volt, amibe a konyha hulladékát hordták. A Ny-i kolostorszárny 3. helyiségének D-i falához csatlakozó két, kőből és téglából álló, habarcsos falalapozás (118–119. obj.) D-i zárófalát is megtaláltuk, így ez az 1,5×3,5 m-es kis helyiség zárja a Ny-i traktust. Ennek funkcióját nem tudtuk meghatározni a leletek hiánya és a felszín lepusztultsága miatt.

A 2003/1. kutatóárokban megtisztítottuk a templom falai közötti szakaszt, majd ettől K-re, a szentély feltételezett területére kutatóárkot húztunk (121. obj.). Itt falmaradványokat nem, csak egy S-végű hajkarikás sírt találtunk (128. obj.). Ezt követően a két régi kutatóárok (2003/1–2) közötti részt szelvényre bővítve kezdtük meg a munkát. Ennek eredményeképp egy félköríves vagy patkó alakú szentély falainak alapozási árkait tártuk fel. *(Az illusztrációt lásd a 78 oldalon!)* Az apszonyezésével szögletes záródásúvá építették át. Feltehetőleg egy harmadik periódushoz tartozik az a 140×140 cm-es, kövekből habarccsal épített pillér, amely a szentély alapozási árkától kb. 10 cm-re került elő. Ehhez hasonló van a templom Ny-i főfalától kb. 1 m-re (42. obj.) is, amelyet legkésőbb Zsigmond király idejében visszabontottak, a rátemetett sír tanúsága szerint. A szentélyben a járószint kb. 30 cm-rel a mai felszín alatt lehetett. Ezen a területen leletanyag nem került elő, szórvány embercsontokon kívül. A szelvényben még 4 kisebb falszakasz és alapozási árok nyomát rögzítettük, de ezek értékeléséhez a feltárt terület bővítésére lenne még szükség.

44 RKM 2010, 284–285.; RKM 2011, 109.